

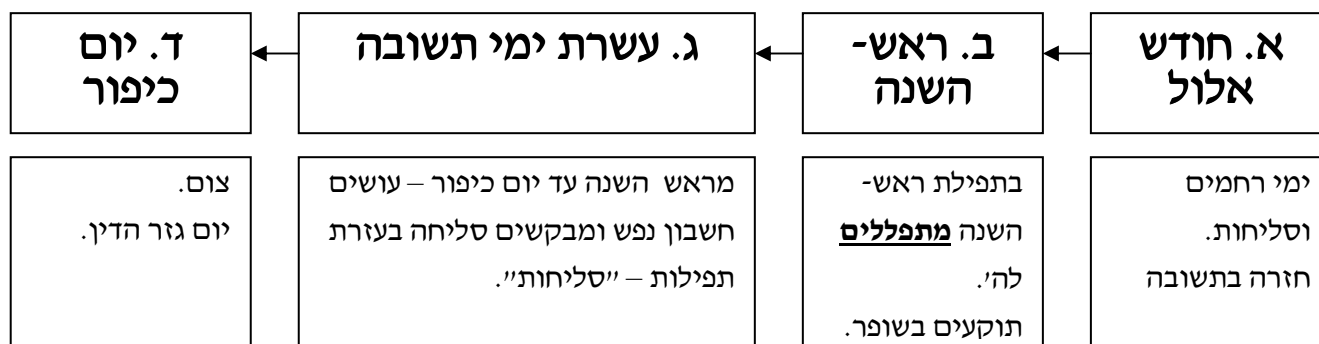
חודש אלול – חודש סליחות

הימים הנוראים

מראשית חודש אלול ועד יום הכיפורים הם – לפי מסורת ישראל – ימי רחמים וסליחות, תשובה ותפילה. הם נקראים "הימים הנוראים", כי בימים אלה נשפטים בני האדם על התנהגותם ומעשיהם לפני בית הדין שבשמים. "מראש חודש אלול עד אחר יום הכיפורים המה ימי רצון. ואף כי בכל השנה הקדוש ברוך הוא מקבל תשובה מן השבים אליו בלב שלם – מכל מקום ימים אלה מובחרים יותר ומזומנים יותר לתשובה, להיותם ימי רחמים ורצון. כי בראש חודש אלול עלה משה אל הר סיני לקבל לוחות שניות, ונשתהה שם ארבעים יום, וירד בעשרה בתשרי, שהיה אז ימי כפרה, ומאז הוקדשו ימים אלו לימי רצון, ויום עשירי בתשרי ליום הכיפורים".

(מתוך קיצור שולחן ערוך – דיני חודש אלול, סעיף א')

הימים הנוראים בנויים מ- 4 חלקים

← **התאכרות**

סליחות

בני עדות המזרח נוהגים לפתוח באמירת סליחות בראש חודש אלול, ואילו בני העדה האשכנזית – מתחילים לומר סליחות במוצאי שבת של השבוע שלפני ראש השנה. הסליחות נמשכות עד יום הכיפורים. עשרת הימים הראשונים של חודש תשרי, מליל ראש-השנה עד מוצאי יום הכיפורים – נקראים **עשרת ימי תשובה**: בהם מרבים בתפילה, בתחנונים ובסליחות שאומרים בהשכמה, ונזהרים בדקדוקי מצוות יותר מכל השנה. כן מרבים בימים אלה בנתינת צדקה ובמעשי חסד. ואף שהתשובה יפה בכל ימות השנה, הרי בעשרת ימי תשובה היא יפה ביותר ומתקבלת מיד, משום שבימים אלה פתוחים שערי-תשובה, ואדם מישראל יכול להתחרט בלב שלם על מעשיו הרעים, ולחזור בתשובה.

(מתוך קיצור שולחן ערוך – דיני חודש אלול, סעיף א')

מה זו "תשובה"?

בחודש אלול כל יהודי משתדל לחזור בתשובה, ללמוד יותר תורה ולקיים יותר מצוות. בחודש אלול כל יהודי מתכוון לשנה החדשה. בחודש הזה מתחזק הקשר בין בני ישראל לה', כמו הרמז שלמדנו בשם של החודש, "אני לדודי ודודי לי".

מנהג ישראל לתקוע בשופר בכל יום של חודש אלול, בבוקר, אחרי התפילה. **הקול של השופר יש לו טבע להעיר, לעורר את הלב לתשובה.** כתוב ברמב"ם שהשופר קורא ואומר לנו: מה אתם ישנים, תתעוררו ותבדקו את המעשים שלכם. כל השנה בזבזתם כוח וזמן על שטויות, על דברים שלא יועילו לכם. תעזבו את הדרך הלא טובה ותיזכרו בשביל מה ה' ברא אתכם.

מה פירוש המילה "תשובה"? אולי "חרטה"?

נכון, אבל לא רק זה. חשוב מאוד להתחרט על העברות. אבל "**תשובה**" – זה **לחזור, לשוב**. מי שחוזר בתשובה הוא **בעצם חוזר אל עצמו**, אל מה שהוא באמת. כשיהודי עושה עבירה, הוא מתרחק מהדרך הטובה, אבל בפנים, בתוך הלב שלו, הוא קשור מאוד לה'. כשיהודי חוזר בתשובה, רואים שבאמת כל הזמן הוא היה קשור לה'. הוא צריך לחזור לדרך הטובה, אבל **בעצם כל הזמן היה לו בפנים ניצוץ אלוהי שהיה מכוסה**. חודש אלול נותן לנו כוח לגלות את הניצוץ המכוסה.

(משיחת ו' תשרי תשי"ג)

ראש-השנה

הדגשים ודרכי עיצוב

התלמידים מגיעים עם ידע קודם. טוב נעשה אם נאסוף מהם את הידע, ועליו נוסיף ידע חדש.

- א. בכל חג ובכל גיל יש להדגיש את ת.ז. של החג.
  - ב. לא בכל חג חייבים ללמד גם שיר וגם סיפור.
  - ג. בכיתות ג' – ו' יש להדגיש, בנוסף, את הערך החינוכי.
  - ד. נכון להפחית את הפעילות היצירתית האישית **בכיתה** ולעבור עם הגיל לפעילות קבוצתית. הפעילות האישית עוברת למסגרת הבית.
עד כיתה ג' הפעילות, גם האישית וגם הקבוצתית, נעשית בכיתה.
טווח הזמן הנותר ללימודים בין החגים קצר ויש לתכנן אותו היטב.
- ראש-השנה** – הדגשים על התחלה, מחזוריות, השופר ומקומו במסורת הישראלית – כל זאת מעבר לת.ז. של החג.
הדגש נוסף – מאזן החיים (מזל מאזניים).

יום כיפור –

- הדגשים על הכרה בטעות, פגיעה וחטא.
- הסליחה – הקשיים לבקש אותה.
- החשיבות בקבלת הסליחה – לדעת לסלוח.
- הערך החברתי הטמון בבקשת סליחה ובקבלתה.
- יום כיפורים מכפר על חטאים בין אדם למקום, ואינו מכפר על חטאים בין אדם לחברו. **זהו חג דתי עם מסר חברתי.**

סוכות –

- ערך הכנסת אורחים.
- שוויוניות – העשיר והעני בונים סוכה.
- אחדות ישראל – 4 המינים. האחדות למרות השונות.

שיאו לבו

חשוב מאוד להדגיש את הערכים החברתיים החשובים כדי שלא ייווצר מצב של זכריים רק מאכאים. התפקיד שלנו כמחנכים הוא לשמור על הקשר של התלמידים לאסורות ישראל. ככל ששאלה השאלה יש להדגיש יותר את הפעילויות והעקרונות מעבר לעיסוק במנהלים ובפעילות היצירתית.

ראש-השנה – מקורות החג

ראש-השנה בתורה

”וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר: בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון, זכרון תרועה, מקרא קודש: כל מלאכת עבודה לא תעשו, והקרבתם אישה לה'.”
(ויקרא, כ"ג, 23-25)

אישה = קורבן שמעלים באש המזבח.

ראש-השנה במשנה

”ארבעה ראשי שנים הם:

באחד בניסן ראש-השנה למלכים ולרגלים.

באחד באלול ראש-השנה למעשר בהמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: באחד בתשרי.

באחד בתשרי ראש-השנה לשנים ולשמיטין וליובלות, לנטיעה ולירקות.

באחד בשבט ראש-השנה לאילן, כדבר בית שמאי. בית הלל אומרים: בחמישה עשר בו.”

(משנה, ראש-השנה, פרק א', משנה א')

פרקים = זמנים, תקופות, עונות.

עצרת = שם נוסף לחג השבועות.

כבני מרון = כמו גדוד חיילים הנסקרים יחד אך כל אחד נבדק בנפרד.

החג = שם נוסף לחג סוכות.

המים = מי הגשמים.

” בארבעה פרקים העולם נידון:

בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן,

בראש-השנה כל באי העולם

עוברים לפניו כבני מרון.

ובחג נידונין על המים...”

(משנה, ראש-השנה, פרק א', משנה ב')

ראש-השנה בתלמוד

”רבי אליעזר אומר: מניין שבתשרי נברא העולם?

שנאמר: ”ויואמר אלוהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי... [בראשית א' 11] איזהו

חודש הארץ מוציאה דשא ואילן מלא פירות? הוה אומר זה תשרי”.

(תלמוד בבלי, מסכת ראש-השנה, דף י"א, עמ' א')

הימים שבין ראש-השנה ליום הכיפורים נקראים "עשרת ימי תשובה" וגם "בין כסה לעשור".

ספר תהילים הוא אחד מספרי התנ"ך הנמצא בקובץ "כתובים". קטעים מתוך ספר תהילים נמצאים בתוך ספר התפילות היהודי – בתוך הסידור.

(תהילים, פ"א, ט"ו)

" תקעו בחודש שופר
בכסה ליום חגנו
כי חוק לישראל הוא
משפט לאלוהי יעקב".

כתוב במשנה

"אמר ר' אבהו: למה תוקעים בשופר של איל?

אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק בן אברהם".

(מסכת ראש-השנה, ט"ז)

המשנה היא סדרה של שישה ספרים הנקראים שישה סדרי משנה (ש"ס).

המשנה היא תקציר הדינים והחוקים המשלימים והמפרשים את דיני התורה שבכתב. המשנה היא חלק מהתורה שבעל-פה.

תפילה לראש-השנה מהמחזור

כתוב במחזור לראש-השנה:

"היום הרת עולם

היום יעמיד במשפט

כל יצורי עולמים

אם כבנים

אם כעבדים

אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים

ואם כעבדים, עינינו לך תלויות

עד שתחננו

ותוציא כאור משפטנו".

תובנות שניתן להסיק מתוך עיון בקטעי המקורות

- בתורה, עפ"י המקור, המושג "ראש-השנה" אינו מופיע, ובמקומו מופיע הביטוי "זכרון תרועה". מכאן הקשר לשופר.
- ראש-השנה במשנה מופיע בין ארבע ראשי שנים. כל אחד מהם מציג משהו חדש.
- במקום אחר במשנה מופיע ראש-השנה בין ארבעה ימי דין. בראש-השנה עוברים בני האדם לפני האלוהים והוא שופט אותם במידת הדין והרחמים.
- בתלמוד קיימת תפיסה שבראש-השנה נברא העולם. כמו שהעולם נברא וזו התחלה, כך גם ראש-השנה הוא התחלה חדשה.
- בראש-השנה עומדים כל בני האדם לדין, וגזר דינם נחתם ביום הכיפורים.

אין לקרוא בכיתה את כל המקורות. בכל שנה יש לבחור מקור אחד בנוסף למקור שנלמד בשנה שעברה. בכיתה א' מקור אחד, בכיתה ב' שני מקורות וכך הלאה (מקור אחד מוכר ומקור אחד חדש).

יהי רצון שירבו זכויותינו כרימון

יְהִי רָצוֹן שְׁנֵהִיָּה לְרֹאשׁ וּלֹא לְזָנָב

מתאים לכיתות ג'

ראש-השנה / לקוח מאנציקלופדיית 2000

לפי התורה, ראש-השנה הוא היום הראשון בחודש תשרי. בימי התנ"ך היו חוגגים כל ראש חודש, ואילו כיום ראש-השנה הוא החג היחיד החל בראש חודש. שאר החגים, החקלאיים והלאומיים, נחוגים במהלך החודש. זו גם הסיבה לכך שחוגגים את ראש-השנה במשך יומיים, ולא בחוץ לארץ בלבד, כי אם גם בארץ-ישראל: זאת, כדי למנוע את החשש שתחול טעות בזיהוי מולד הירח. השנה העברית מתחילה בסתיו, שבו מתחדשת העונה החקלאית אחרי חודשי הקיץ שבהם הכול קמל. גם שמו של החודש הראשון בשנה מעיד על כך: תשריתו, או תשרי, פירושו בבבליית התחלה. ואולם, ביהדות אין זו רק התחלת השנה, ולא במקרה נקרא החג ראש-השנה – עיקר חשיבותו בחשבון הנפש של כל אדם. בין היתר נועדה לסמל זאת התקיעה בשופר, "זכרון תרועה": זה היום שבו זוכר אלוהים את הנבראים ופוקד אותם. התקיעה בשופר היא מגינוני הכבוד שנוהגים במלך בשר ודם – על אחת כמה וכמה בבורא עולם.

ראש-השנה נחשב ליום הדין, שבו נשפטים כל בני האדם. אופי זה של החג התגבש באלפי השנים האחרונות, ולפני כן התייחד בקורבנות, שהיו שונים מאלה של שלוש הרגלים וראשי החודשים. עם זאת, ראש-השנה היה, כנראה, מעין הקדמה מכינה ליום הכיפורים, שבו נחתם ספר החיים והמתים: ויש הסבורים כי התקיעה בשופר נועדה להזכיר כי קרב חג הסוכות – ממועדי העלייה לרגל.

כיום ראש-השנה כולו שמחה: אוכלים היטב, לובשים בגדי חג, ומבקרים חברים וקרובים; יום הדין עבר כולו לחלקתו של יום הכיפורים. עם זאת, בקרב הציבור הדתי מקיימים מצוות חשובות אחדות, ובהן בולטת "שמיעת השופר". בימי קדם התנהל ויכוח אלו קולות יש להפיק מן השופר – "יבבות" ארוכות; קולות כמעין בכי – "כאדם בוכה ומקונן קולות קצרים סמוכין זה לזה"; ואולי "גניחות" ממושכות? היה ידוע שיש להשמיע את קול השופר שלוש פעמים, ובגלל הספק – החליטו לצרף את מנהגי כל הקהילות: שלוש "יבבות", שלוש "בכיות" ושלוש "גניחות", וגם שילובים שונים: יבבה ושתי בכיות, וכן הלאה. לקולות אלה קוראים תקיעה, שברים ותרועה, וסדר התקיעות מחייב להשמיע תקיעה ממושכת לפני כל שלישייה ואחריה. משום כך סך כל התקיעות מגיע למאה, ונמשך כשעה.

מנהג אחר נקרא "תשליך": יהודים דתיים נוהגים לנער באופן סמלי את בגדיהם מן העוונות שדבקו בהם בשנה שהסתיימה, ליד הים או ליד נהר, או לפחות על ראש הר או מעל גג שממנו רואים את הים או את הנהר.

* יש להתאים את ההיצע לתלמידים.

ראש-השנה / לקוח מאנציקלופדיה לנוער "יבנה", כרך 14, עמ' 16-17, 1998.

ראש-השנה נחוג במשך שני ימים, א' ו- ב' בתשרי, והוא מציין את תחילתה של השנה החדשה. לפני החג מקובל לברך קרובים, ידידים וחברים לעבודה בברכת "לשנה טובה", ולשלוח להם כרטיסי ברכה לשנה החדשה ובהם איחולי כל טוב. הילדים נהנים להכין כרטיסי ברכה "לשנה טובה" שכתבו במו ידיהם.

בימי בית ראשון, כשישב עם ישראל על אדמתו, ציין ראש-השנה (שאותו חגגו אז במשך יום אחד) גם את תחילת השנה החקלאית. לפי "לוח גזר", לוח השנה העברי הקדום, שנמצא בחפירות הארכיאולוגיות שנערכו בתל גזר, היה חודש תשרי, שבו חל ראש-השנה, חודש האסיף, בו נסתיים אסיף יבולי השדה והכרם אל הגורן והיקב, והוחל בהכשרת הקרקע לזריעת תבואות החורף.

מימי בית שני ואילך נהגו לחגוג את ראש-השנה במשך יומיים. הסיבה לכך היא שמועדו של ראש החודש היה נקבע בידי בית דין על-פי עדותם של שני עדים, שראו את מולד הירח. לאחר הקביעה היו משיאים משואות להודיע על כך, ובתקופה מאוחרת יותר יצאו שליחים לבשר את הדבר. לא תמיד עלה בידם להגיע לכל תפוצות הגולה, ולכן הנהיגו בחוץ לארץ את "יום טוב שני של גלויות", וחגגו את ראש-השנה (וחגים אחרים) יומיים. נוהג זה חל, לגבי ראש-השנה, גם בארץ-ישראל.

יום הדין

לפי המסורת ראש-השנה הוא גם היום שבו הוחל בבריאת העולם והוא חג המלכתו של ה' למלך על ישראל ועל העולם כולו. זהו גם יום הדין, שבו נדונים נתיניו של המלך ונכתב דינם לשנה הבאה בהתאם למעשיהם בשנה החולפת. גזר הדין נחתם ביום הכיפורים, ומכאן הברכה "לשנה טובה תיכתבו ותיחתמו".

התורה מצווה: "בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש" (ויקרא כ"ג, כ"ד) (כאן נחשב חודש תשרי לחודש השביעי למניין החודשים מניסן). "התרועה" מתפרשת כמצווה לתקוע בשופר בראש-השנה. בתפילת החג נקרא ראש-השנה גם "יום הזיכרון", שכן בשעה שתוקעים בני ישראל בשופר עולה זכרם לפני ה'.

חז"ל, חכמינו זכרונם לברכה, חכמי המשנה והתלמוד, ראו בתקיעה בשופר בראש-השנה פעולה שיש בה כדי להביא את המתפללים לידי כך שיזדעזעו מאימת יום הדין, ויביעו חרטה על חטאיהם בשנה החולפת. התקיעה בשופר בבית הכנסת נעשית אחרי הקריאה בתורה, וכן בתפילת ה"בעל תוקע" (או "בעל תקיעה"), שיטבול במקווה וילבש בגדים לבנים לפני התקיעה.

בתפילת מוסף של ראש-השנה נוספות שלוש ברכות מיוחדות: "ברכת מלכיות", על המלכת ה' למלך ביום זה: "ברכת זכרונות", המזכירה את הבטחותיו של ה' לישראל ואת "זכות אבות" (מעשיהם הטובים של אבות האומה) שתעמוד לו ותטה את הכף לטובתו; ו"ברכת שופרות", על התקיעה בשופר בראש-השנה.

מנהגי החג

מקובל לברך בראש-השנה "שהחיינו" על פרי חדש, הנאכל לראשונה באותה שנה. בסעודות החג נכללים מאכלים מסורתיים רבים המציינים את האיחולים לשנה החדשה שמאחלים החוגגים לעצמם וזה לזה. בעיקר מקובל לאכול תפוח בדבש, עוגת דבש או דברי מתיקה, בסימן ל"שנה טובה ומתוקה". יש עדות בישראל שבהן אוכלים בראש-השנה ראש כבש או ראש דג, ולפני האכילה אומרים: "יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב". יש המעלים על שולחן החג חלה עגולה כדי שתהיה השנה הבאה עגולה, ללא זוויות ותקלות; רבים אוכלים גם רימונים, מתוך בקשה ש"ירבו זכויותינו כגרגירי הרימון".

בשעות אחר הצהריים של היום הראשון של ראש-השנה מקובל המנהג לצאת ל"תשליך". זהו טקס סמלי של תפילה ליד מקור מים, חוף ים או נהר, שמקורו בחסידות אשכנז, והוא מבוסס על הפסוק "ותשליך במצולות גם כל חטאתם" (מיכה ז', י"ט). המתפללים משליכים, כביכול, את חטאיהם מעליהם ומיטהרים מכל חטא.

מתאים לכיתות ג' - ד'

השופר

1. נצטוונו בתורה לתקוע בראש-השנה בשופר, כמו שנאמר: "בחדש השביעי באחד לחודש
2. מקרא קודש יהיה לכם יום תרועה יהיה לכם" (במדבר, א', כ"ט)
3. **טעמים (סיבות) לתקיעת השופר בראש-השנה:**
4. מפני שיום זה תחילת הבריאה והקב"ה נעשה מלך על עולמו, וכאשר ממליכים מלך תוקעים
5. בשופר.
6. להזכיר עקידת יצחק אשר נעקד האיל תחתיו, ולכן שופר עשוי מקרן של איל.
7. להזכיר את תקיעת השופר במעמד הר סיני במתן תורה, ולזכור שנקבל על עצמנו מה שקיבלו
8. אבותינו במתן תורה: לקיים את התורה. כמו שאמרו: "נעשה ונשמע".
9. להזכיר את קיבוץ הגלויות שנאמר: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים
10. מארץ אשור..." (ישעיה, כ"ג) ולבקש ולהתחנן על הגאולה שתבוא במהרה!

עבודה על קטע מהמקורות – השופר

מילים לא מוכרות

1. פירוש המילים "בחודש השביעי" בשורה 1 הוא :
- החודש השביעי עפ"י לוח השנה – חודש ניסן.
  - החודש אינו ידוע.
  - החודש השביעי עפ"י התורה – חודש תשרי.
  - אף תשובה אינה נכונה.
2. פירוש המילים "באחד לחודש" בשורה 2 הוא :
- ביום הראשון של חודש תשרי.
  - א' בתשרי.
  - ראש-השנה.
  - תשובות א' ו- ב' נכונות.
3. פירוש המילים "יום תרועה" בשורה 2 הוא :
- היום שבו מצווה מהתורה לתקוע בשופר.
  - אחד משמותיו של ראש-השנה.
  - יום שבו מריעים למלך.
  - תשובות א' ו- ב' נכונות.

מאזכרים

4. המילה "לכם" בשורה 2 מתייחסת ל :
- לקב"ה.
  - לטעמים (הסיבות).
  - לעם ישראל.
  - לימי אלול.
5. המילה "אמרו" בשורה 10 מתכוונת ל :
- בני ישראל במעמד הר סיני.
  - אבותינו בישראל.
  - אלה ששמעו את תקיעת שופר במעמד הר סיני.
  - כל התשובות נכונות.

6. לאיזה יום גדול מתייחסת המילה "ההוא" בשורה 11?
 א. יום עקדת יצחק.
 ב. יום מתן תורה.
 ג. היום בו יחזרו בני ישראל מגלות אשור.
 ד. אף תשובה אינה נכונה.

מילות קישור

7. המילה "מפני ש..." בשורה 4 היא מילת קישור של:
 א. סיבה.
 ב. זמן.
 ג. תוספת.
 ד. ניגוד.

סימני פיסוק

8. תפקיד המרכאות בשורות 1 ו- 2 הוא:
 א. ציטוט.
 ב. דיבור ישיר.
 ג. דיבור עקיף.
 ד. ציון שם.

תוכן גלוי

9. ציין את המילים המרמזות על הסיבות לתקיעת שופר בראש-השנה.

---

10. מהו המקור (הפסוק) בתורה ממנו אנו למדים על מצוות שופר בראש-השנה? הדגישו את המילה המרמזת לשופר.

---

11. בקטע מופיעים מספר פסוקים מהתנ"ך. מתחו קו והתאימו בין הפסוק לנושא אליו הוא קשור:

<u>הפסוקים</u>	<u>הנושאים</u>
* "בחודש השביעי באחד לחודש... יום תרועה יהיה לכם".	* דברי עם ישראל בעת מתן תורה.
* "נעשה ונשמע".	* תקיעת השופר בעת קיבוץ גלויות.
* "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור...".	* המקור למצוות שופר בראש-השנה.

12. תוכן סמוי
השלימו את הטבלה:

הטעם	הקשר לשופר	השייכות לראש-השנה
המלכת מלך	כאשר ממליכים מלך תוקעים בשופר לכבודו.	<i>כבודו של האלוהים שהוא יותר מאלף.</i>
עקידת יצחק	כאשר אברהם רצה לעקוד את בנו זימן ה' לידו איל לעקדה (הקרניים הם מקור לשופר).	<i>זכות אבות (אברהם מייצג אמונה שלמה באלוהים).</i>
מעמד הר סיני	כאשר בני ישראל קיבלו את התורה בהר סיני נשמע קול השופר בכל העולם.	<i>קשר היסטורי.</i>
קיבוץ גלויות	בעת קיבוץ גלויות ייתקע שופר גדול.	<i>קשר לצטידה.</i>

13. מדוע לדעתך זכות האבות, עקידת יצחק, חשובה מאוד לעם ישראל ביום הקדוש – ראש-השנה?

השופר – במסורת מדינת ישראל

במלחמת ששת הימים –
1967, תקע הרב הראשי
לצה"ל בשופר עם שחרור
הכותל המערבי.

בטקס ההשבעה של
נשיא המדינה תוקעים
בשופר.

באירועים מיוחדים
המציינים התרגשות
– תוקעים בשופר.

בהתנתקות מעזה תקעו
תושבי הגוש בשופרות,
לאות זעקה ושבר, להביע
את כאבם.

תקיעת השופר / יהודית בסה

יש לשופר תקיעה ארוכה,
והיא נוטעת בנו חרדה.

יש לשופר תקיעה מגמגמת –
והיא את לבותינו שוברת.

יש לשופר מין כזאת תרו-ע-ה,
יש שהיא זועקת,
יש שהיא שמחה.

לתקיעת השופר צליל של עקדה,
וטעם של סליחה.
תקיעת השופר
מעירה את הרחוקים והקרובים
ומבטיחה שעוד יהיו ימים טובים.

יש שתקיעת השופר
מאירה כמו עמוד האש על ההר,
יש שהיא מאותתת לכל העם –
כמו עמוד של עשן רם.

תקיעת השופר מחזירה לשמש את הקרינה –
יש שהיא צוהלת,
יש שהיא בוכה.

**צרכו רשימה של תפקידי תקיעת השופר צפ"י השיר "תקיעת השופר".
סמנו את המשותף לשיר ולקטע מהמקורות.**

שביל הזהב

הרמב"ם מציין דרך משמעותית בנושא האיזון העצמי. לדרך זו קרא הרמב"ם "שביל הזהב". וכך כתב בספרו "שמונה פרקים":

"שמונה פרקים לרמב"ם": הקדמה שחיבר הרמב"ם למסכת אבות העוסקת בכוחות הנפש ובדרכי חינוכם וחיזוקם. פירוש זה מכונה "שמונה פרקים".

"הפעולות אשר הן טובות,
הן הפעולות השוות (המאוזנות),
הממוצעות בין שני קצוות, ששניהם רע,
האחד מהם ייתור, והאחר חיסור...
(לדוגמה):

העין היפה, ממוצעת בין הקמצנות והבזבז.
והגבורה, ממוצעת בין המסבירה לסכנות ורוך
הלבב.

והבדיחות, ממוצעת בין ההוללות והקהות.
והענווה, ממוצעת בין הגאווה ושפלות הרוח.
והנדיבות, ממוצעת בין הפזרנות והכילות
(הקמצנות).

וההסתפקות, ממוצעת בין אהבת הממון והעצלות.
ובושת פנים, ממוצעת בין העזות והביישנות.
וכך שאר המידות".

(שמונה פרקים לרמב"ם, פרק ד').

הרמב"ם מסביר, שלכל תכונה הנמצאת באדם ישנם שני קצוות. כל אחד מקצוות אלו – אינו חיובי, וראוי שהאדם ימצא את דרך האמצע, דרך האיזון, דרך לה קורא הרמב"ם: "שביל הזהב".

תשליך

סימן קכ"ט סעיף כ"א

סדר תשליך

ביום ראשון של ראש-השנה, אחר תפילת מנחה, הולכים למקום שיש בו מים – לים או נהר, שיש בו דגים, ואם אין ים או נהר, אל באר או מעין או בור שיש בו מים.

הטעם (הסיבה) להליכה למקום מים:

- א. כתוב במדרש: כשהלך אברהם אבינו עם יצחק בנו לעקדה, עשה השטן עצמו כמו נהר, כדי לעקבו, שלא יקיים את מצוות ה'. ואברהם אבינו עבר בנהר במסירות נפש, עד שהגיעו המים לצווארו, ואז אמר: "הושיענו אלוקים כי באו מים עד נפש". (תהילים, ס"ט) וכדי להזכיר את זכות העקידה אנו הולכים לנהר בראש-השנה.
- ב. על שם הפסוק: "ותשליך במצולות ים כל חטאתם" (מיכה, ז') ומנערים הבגדים כסמל לניעור מחטאים.

הטעם (הסיבה) לכך שמקפידים שיהיו דגים במים:

- א. לסמן שלא ישלוט בנו יצר הרע, כמו אצל דגים שעין הרע אינה שולטת בהם.
- ב. שנפרה ונרבה כדגים.
- ג. להזכירנו שאנו במצודת הדין, כמו הדגים הנלכדים במצודה (רשת), ויתעורר לבנו בתשובה.
- ד. להדגיש, שעניי הקדוש ברוך הוא פקוחות עלינו להצילנו ביום הדין, כשם שעניי הדגים פקוחות תמיד.

מיועד לכיתה א' – ב'

שם: _____

כיתה: _____

תאריך: _____

ת.ז. (תעודת זהות)

שם החג: _____

שמות נוספים: _____

_____

מקור החג (ציטוט): _____

_____

מועד (זמן): _____

מס' ימי החג: _____

סמלי החג: _____

_____

מצוות ומנהגים: _____

_____

אני אוהב את החג כי: _____

_____

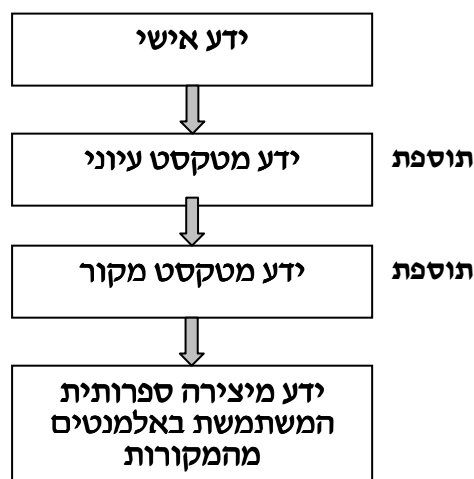
_____

שיטת העבודה בחלק המידעי (מילוי טבלה)

לפני הקריאה התלמידים ממלאים בת.ז. או בטבלה את מה שהם יודעים – מידע אישי.

- א. טקסט מקורות – קוראים עם תלמידים בקול רם בכיתה, מסבירים ומחליטים היכן לרשום את העובדות.
- ב. טקסט עיוני, כתוספת לטקסט מקורות, ניתן לתת לתלמידים בכיתות ד' – ו' לקרוא בעצמם. כיתות ב' – ג' קוראים בכיתה גם טקסט עיוני). מנהלים דיאלוג. בודקים אם התלמידים הבינו, ונותנים להם להוסיף בעמודות המתאימות בטבלה. יש כיתות בהן רצוי לעשות הכול ביחד בפעם הראשונה. בשנים הבאות (בחגים הבאים) יוכלו התלמידים לבצע את הפעילות בכוחות עצמם.
- ג. לאחר שלומדים שיר או סיפור מוסיפים בעמודה המתאימה בטבלה את המשפט מהשיר או מהסיפור המתייחס לתבחין (קריטריון). יש לעסוק במושג **תרבות**: כיצד נוצרת תרבות לעם, ומה הם המקורות הבונים אותה. מתוך הטבלה, כשהיא מלאה, ניתן לראות את הקשר בין המקורות היהודים (תורה, משנה, תלמוד) לספרות, היוצרים יחדיו את מרכיבי התרבות.

שם החג: _____

מתאים לליתה ד'

דוגמת טבלה

1. שם החג ת.ז.	2. מצוות או מנהגי החג	3. תפילות/ברכות מיוחדות	4. הערך החינוכי שהוא מייצג
מה ירצנו			
מהו המייצג החגיגי			
מה הכינוי מהסימבול ולאו הפיזי סקראינו			

